

9. ESZMÉNY

A legnagyobb földi értékek közelünkbe hozzák az eszmény fogalmát. Az érték ugyanis, ha nekünk való módon felragyog előttünk, könnyen eszménnyé válik.

1. Mi az eszmény?

Olyan nekünk való érték, főleg élő, személyi érték, amely marandóan képes bennünket lefoglalni, érzéseinket kitüzesíteni és akaratunkat értékes cselekvésre indítani.

Mély lélektani alapja: szellemünk ősi, ösztönös igénye, hogy cselekvéseink, törekvéseink számára tőlünk különböző, de mégis egyedileg nekünk teljesen megfelelő tökéletes mintánk legyen.

Létfeli végső alapja: a tökéletes minták, eszményi értékek Istenben, az Atyában vannak, mint örök forrásukban: a Fiúban vannak valóságos képei a létesíthető tökéletességnek, a Szentléleknél van a valószínűsítés.

Szemleltörténetileg: minél fejlettebb volt valaha is egy-egy emberi szellem, annál inkább igényelt és keresett fejlődése számára „igazi eszményt“, amely őt lefoglalja és cselekvésre lendítse. — Ezeket az „eszményi“ törekvésű embereket mindig érdekelte az eszmény valóságértéke. Szorgosan kutatták is. Plátó legmagasabbra ment, de ott elvesztette tájékozódását és a földi dolgok eszményeit önálló, örök, tökéletes létezőknek gondolta. Mások azonban ösztönösen is olyan eszményt akartak, amelyet látni, tapintani, vagyis közvetlenül megélni lehet. — Ez az eszményt kereső ősigény némelyekben eljutott odáig, hogy abszolút értékű emberi eszményt is kívánt, mint olyant, amely köztünk él, valóságos ember.

2. Milyen vonásokból tevődik össze az igazi eszmény?

Tárgyilag:

a) Lényem tökéletes képe.

Egészben vagy részben saját magamat látom meg a valódi eszményben. Magamat nem úgy, ahogyan vagyok, hanem ahogyan lennem kellene. Nagy kegyelemként megélhetem Isten elgondolását is rólam. — Ezért hangolódik át a lélek olyan könnyen a megfelelő eszményre. Ezért érez olyan életszerű, szerves kapcsolatot vele.

b) Sugárzó kép.

Először abban az értelemben, hogy világos. Nincs homály benne. Látom, értem. Aztán abban az értelemben, hogy ragyogásában hőt sugároz, erőt közvetít, főleg a nálam hiányzó erőket. Ez lélektanilag történik, de fizikailag is a kegyelem világában.

c) Értéke állandó.

Vagyis változandóság ki van zárva belőle. Nem állhat elő elértéktelenedés.

d) Életszerűen közvetlen.

Alanyilag:

a) Az objektív eszménynek *sajátos fényben kell fölragyognia* a lélekben. Új fényben, átható fényben, betöltve a lelket. (Vö. a találmányok, fölfedezések, mélyebb Isten-élmények ismereti részét.)

b) Ki kell gyulladnia.

Az érzések tüzet fognak; a láng elkapja az egész egyéniséget. Ez a tűz főképpen a szeretet tüze, amely ha igazán mélyről való, megteremt a tökéletes cselekvő lendületet. Ennek már az áldozat sem probléma.

c) Igézet.

Az egészséges eszmény-igézet szinte megpecsételi az alany kapcsolatát eszményével. Az eszmény napként helyezkedik el a lélekben.

3. Mi az abszolút és egyetemes emberi eszmény?

Abszolút eszmény az, amely bárki számára mindig eszmény, cselekvési minta marad és valósító közeledéssel soha nem érhető el teljesen. Ha elérte a törekvő, már nem eszmény többé.

Egyetemes eszmény az, amely jól megfelel mindenféle embernek: férfinak, nőnek, fiatalnak, öregnek, nagyigényűnek, kisigényűnek . . .

Emberies jellegének pedig abban kell nyilvánulnia, hogy szívünknek, lelkünknek egészen megfelelő módon, közvetlenül, melegen, vonzóan hat reánk.

Ez az eszmény Jézus Krisztus, az emberré lett Isten, aki a Szentháromságban: az Eszme, Verbum, Logos. (Ján. 1,1...) Az Atya dicsőségének fénye és lényegének képmása. (Zsid. 1,3)

Ő a lelkek csodálatos Napja: telve fénnel, hővel, erővel, áradó kegyelmi kincsekkel.

4. Mi a relatív emberi eszmény?

Általában: ami elég egy embernek ahhoz, hogy őt föllelkesítse és maradandóan lendítse értékes cselekvésre.

Ilyenből sok van és sokféle van. Lehetnek lelkesítő dolgok, amelyek nem is méltók az eszmény nevére: anyagi javak, élvezetek . . . Már közelebb állnak az eszményhez: célkitűzések (társadalmi, tudományos, művészi, erkölcsi, vallási . . .). Lehetnek személyek, akik a kívánatos értékeket mintegy megtestesítve hordozzák.

Minél értékesebb szellem valaki, annál kevésbé elégtik ki relatív eszmények, mert hamar felfedezi bennük a fogyatékoságot.

A legmagasabbrendű relatív eszmények az Egyház által szentté avatott hősiességű emberek. Épp az Egyház szenttéavatása biztosít arról, hogy ők életerős eszményeink lehetnek és mint ilyenek nincsenek többé változandóságnak alávetve. — Legmagasabbrendű relatív eszmények ezek a szentek főleg azért, mert Krisztusnak leghűbb másai. A krisztusi abszolút eszményt ők közelítették meg a leginkább. A csodákkal rajta van az isteni jóváhagyó pecsét is életükön.

A relatív eszmények sajátos előnye az, hogy az ádám ember szereti, ha eszményében nemcsak tökéletességet talál, hanem saját egyszerű vonásait is fölismeri, sőt az életkörülmények is hasonlóak. Ezért jó, hogy a szentekből ennyiféle van.

5. Mi az eszmény-igézet jelentősége?

Ez bontakoztatja ki a lélek legmélyebb erőit, értékeit, irányát.

Ez képes egészen bekapcsolni az örök Eszménybe, Krisztusba.

Ez ad életlendületet; meglátásokat, találékonyságot, könnyedséget, kitartást, — a cselekvések akármilyen nehéz vonalán.

6. Mik a legfőbb teendők?

A lelket megtisztítani és fölszabadítani a testiségből, a földiességből, a lehetőség szerint szabaddá tenni.

Legyen mindennapi olvasmányunk a Szentírás és a szentek élete. Figyeljük meg tanulékony lélekkel a krisztusi Eszményt és a szentek eszménykereső és eszményvalósító lelkületét.

Alázattal és buzgón kérjük naponként a nekünkvaló eszmény ki-gyulladását lelkünkben.